

Справа «Шалабі проти Франції» ("Chalabi v. France")

У рішенні, ухваленому 18 вересня 2008 року у справі «Шалабі проти Франції», Суд постановив, що:

- було порушено ст. 10 Конвенції, яке виявилось у засудженні заявника за наклеп.*

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 1 500 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи

Заявник Наді Шалабі є громадянином Франції, народився 1958 року і мешкає у м. Воль-ен-Велен (Франція).

У листопаді 2001 року у місцевому журналі «Журнал Ліона» було опубліковано статтю «Примусове звільнення головного муфтія». У статті містилося інтерв'ю заявника – колишнього члена Ради директорів Головної мечеті Ліону (далі – мечеть). Заявник пояснював обставини відсторонення п. Шірана, котрий був імамом Мечеті від 1994 року.

У згаданій статті заявник критикував діяльність п. Кабтана, директора мечеті. Зокрема він вказував на недоліки в адміністративному та фінансовому напрямках його роботи. Також заявник неохайно відгукувався про релігійні переконання та знання п. Кабтана.

Пан Кабтан ініціював справу приватного звинувачення проти заявника та головного редактора газети. У травні 2003 року апеляційний суд постановив про закриття кримінальної справи на підставі закону про амністію. Однак суд визнав цивільну відповідальність відповідачів за вчинення публічного наклепу особи. Суд назвав правопорушенням один із фрагментів інтерв'ю, а саме такі слова: «Яким чином Кабтану вдалося очолити мечеть? Так сталося тому, що це влаштовує кожного, особливо політиків, котрі добре знають про Кабтанове вертке керівництво. Але він

не буде здійснювати хвилі. Він не нарікатиме на релігію, адже він про неї нічого не знає. Отож, в мечеті все спокійно, і це втихомирює кожного».

Апеляційний суд визнав заявника та головного редактора винними у заподіянні п. Кабтану шкоди і зобов'язав їх сплатити солідарно 1500 євро як компенсацію шкоди та 1000 євро на відшкодування судових витрат. Заявник оскаржив це рішення, однак безуспішно.

Зміст рішення Суду

Пан Шалабі стверджував, що засудження його за наклеп було порушенням ст. 10 Конвенції.

Суд передусім зауважив, що центральною темою статті було питання про керівництво та фінансування мечеті. Це питання на той час викликало громадське занепокоєння, а відтак широко обговорювалося на сторінках регіональної та національної преси. Тема особливо загострилася у зв'язку з відходом від справ імама мечеті. Суд у зв'язку з цим відзначив, що фінансування та керівництво місць відправлення релігійних обрядів, незалежно від їх спрямування, є предметом громадського зацікавлення як з боку представників відповідної релігійної громади, так і з боку суспільства загалом.

Суд відзначив, що п. Кабтан був публічною особою, якщо брати до уваги широту та значимість його службових повноважень. Будучи керівником та менеджером головної мечеті Ліону, він представляв регіональну мусульманську громаду, а відтак неминуче відкривав себе до критики стосовно способу виконання своїх обов'язків.

Зважаючи на загальний тон інтерв'ю та контекст, на фоні якого коментарі подавалися, Суд дійшов висновку, що ці міркування були радше оціночними судженнями, аніж твердженнями лише про факти.

На відміну від Апеляційного суду, Суд відзначив, що чимало з представлених матеріалів вказували на те, що коментарі заявника не були позбавлені фактичного підґрунтя. Більше того, у час подій стосовно

п. Кабтана була порушена кримінальна справа за звинуваченням у незаконному привласненні коштів та шахрайстві. Суд цілковито визнав, що з огляду на презумпцію невинуватості не можна вважати винною особу, стосовно якої проводиться розслідування. Поряд з цим він додав, що неправильним було б вважати, що для згаданих оцінок заявника не існувало жодного підґрунтя.

Аналізуючи характер коментарів заявника, Суд відзначив, що не виявив у них «відверто образливих» висловлювань, тобто таких, які могли б виправдати обмеження свободи автора на вираження своїх поглядів. Також Суд дійшов висновку про те, що відповідні судження п. Шалабі не були надмірними.

Насамкінець Суд постановив, що засудження п. Шалабі становило непропорційне втручання у його свободу вираження поглядів, а відтак не може вважатися «необхідним у демократичному суспільстві». Отож, було порушено ст. 10 Конвенції.